

Діло

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шадн. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ш. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редації: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДИНОГО ПРИПРИНКА
20 сот.

НА ДНЯХ ПОЯВИТЬСЯ Виходами Українського Націон.- Демократичного Об'єднання Вибірчий Порадник

в якому містяться
виборча ординація до союму і се-
нату, пояснення, вказівки, зразки рекла-
мацій, спротивів та жалоб і всі виконавчі
розпорядки, що відносяться до виборів.
Ціна тільки 30 сот. Замовлення і гроші
слати на адресу: Володимир Целевич,
Львів, вул. Косцюшка ч. 1а, II. пов.

Без результату.

Львів, 8. грудня 1927.

Від ряду місяців дипломатичні
взаємини між Англією і СРСР зір-
пали. Ніщо не може бути більше
шкідливе для обох сторін, як такий
стан. І хоч обі сили: капіталістична
Англія і комуністична СРСР в одна-
ковій мірі відсувають ненормаль-
ність і шкідливість цього стану, їх
представники, Чемберлен з одного
і Літвінов з другого боку, які на
днях відбули довшу нараду в Жені-
ні, не змогли домовитися до ні-
чого.

Англія, що видалила зі свого краю
встановище представництва, бо
не хотіла довше терпіти його агіта-
цій, пропаганди між власними про-
вінціями, зажадала й тепер устани-
ти Чемберлена, як передумови якихне-
будь переговорів з СРСР, застанов-
ити комуністичної пропаганди у
себе і то не тільки у себе дома, себ-
е в Англії, всюди там, де входять
у туди інтереси британської імперії:
в Індії, Афганістані, Персії, Китаю
і т. д. Характеристична річ, що Чем-
берлен, виступивши з одним дома-
ганим, поставив справу так, що ра-
дянський уряд не може скласти
більше вини за комуністичну про-
паганду на третій інтернаціонал, я-
кий, мовляв, веде свою діяльність
всюди від московського уряду
і нібито не має з ним нічого спільно-
го. Англійський представник заявив
Літвінову виразно, що якщо СРСР
хоче дійти до порозуміння з Англі-
єю, мусить викинути всякої акції,
що прямує до підмінування британ-
ської імперії, все одно, чи цю акцію
ведуть її представники дипломатич-
ної СРСР, чи висланники третього ін-
тернаціоналу. Таким чином Чем-
берлен поставив справу принципіально
в радикальному.

Як і можна було надіятися, Літві-
нов після такого поставлення спра-
ви мусів перервати розмову. Бо що
він міг відповісти на отсі ясні і в
категоричній формі сформульовані
домогатися Чемберлена? Чи повто-
рювати те саме, що вже Ріков ска-
зав у своїй відповіді Болдуїнові:
«СРСР готов кожної хви-
ли відновити дипломатичні і тор-
говельні взаємини з Англією на о-
снові принципу обопільного невми-
рування — з тим, що радянський
уряд не в силі взяти на себе відпові-
дальності за те, що робить комін-
терн? Це вже стара пісня більшо-
вистських дипломатів, яку всі чуять».
В даному випадку, з уваги на виразне
застереження Чемберлена — що вза-
галом міг відповісти Літвінов? І ви-
яснює так, що він мусів відмовитися
від якоїсьбудь відповіді.

Таким робом представники Англії
і СРСР не назвалися між собою ніт-

ки порозуміння. Обі сторони діють
дальше непроходима стіна ненави-
сти, хоч обі вони свідомі тих вели-
канських страт, які вони мають на-
слідком зірвання обопільних ди-
пломатичних взаємини. Не помогла
тут нічого й зустріч таких тонких
і зручних дипломатів, як Чембер-
лен і Літвінов, які розійшлися з тим,
з чим і зійшлися.

А наслідки цього ненормального
стану для обох сторін, для Європи,
для цілого світа? Не треба й казати,
що наслідки ці будуть сумні, може

навіть фатальні. Помінувши те, що
Англія тратить такий переважний те-
рен збуту для своїх товарів, як ве-
ликанська територія СРСР, в якому
загнізджується чимраз більше аме-
риканський капітал, помінувши й те,
що СРСР просто задихається від
англійської блякади, — отсей стан
непевності криє в собі постійно не-
безпеку і грозу війни. А війна ця на-
висла не тільки над Європою, але й
над цілим світом, що втягнений май-
же всеціло в орбіту впливів цих двох
світових могутностей.

На денне світло!

Зміна на становищі комісара „Народнього Дому“. — Телеграми б.
член в „Народнього Дому“. — Представлення заст. правит. комісара
до фондацийної вл. ди. — Що криється в сутінках комісародержав-
ства. — Право і санація — грою!

Львів, 7. грудня 1927.

Те, що ще передатори, не звязаючи
на погоди і деякі факти, здавалося
неможливим, дині вже є фактом довер-
шенням. На становищі комісара „Народ-
нього Дому“ наотупила аміна. Місце
дир. Ярослав Вербицького займає по-
новий урядовий Михайло Бачинський,
приятель Льва Черкавського, що з до-
годою евершу став членом прибічної
ради комісара м. Львова, а тепер „пра-
вит. комісаром“ найстарішої національ-
ної установи, якою упрямляв львівське
восьвідство. Второ (6. грудня) дир. Я. Вер-
бицький, який на домагання п. Пісарсь-
кого у восьвідстві відповів негативно, од-
ержав в восьвідстві декрет, яким його
відкликнується зі становища комісара
„Народ. Дому“ ніби то тому, що він
розійшовся з членами прибічної ради.
Восьвідський декрет наказує дир. Вер-
бицькому негайно передати урядуван-
ня своему наслідникові, яким восьвід-
ство признає М. Бачинського.

Таким чином „Народ. Дім“ напере-
дочні виборів вертає знову неподільно
в сферу впливів відомого „фільмового
протектора“ Льва Черкавського, а до-
годою будуть повертані на цілі, су-
перечні зі статутарними завданнями
„Народ. Дому“.

А все це діється під протекторатом
львівського восьвідства — як фондаци-
ної алади, а вірніше кажучи під наго-
дом і кермом восьвідського впливу без-
печки.

Важкі у своїх наслідках, з особливо
руйнівним майже „Народ. Дому“ сана-
ційні „гощи-жльонки“ викликали край-
ню обурення в найширших колах нашо-
го громадянства. Навіть були передпо-
кладні московські тлени „Народ. До-
му“ та „Русская Народная Организация“
— у зв'язку з памірною відставою „На-
род. Дому“ медіації компанії Льва Чер-
кавського — вислали ось таку телегра-
му до президії Ради міністрів і міні-
стерства внутр. справ:

„Члени Русского Национального Инсти-
тута „Народний Дім“ у Львові та „Рус-
ская Нар. Организация“, зазначені від-
місто з восьвідства про замірене без-
підставне усунування правит. комісара Ін-
ституту, рішучо застерігаються проти
встановлення таким же комісаром особи
яке раз урядом усунуеної, агадно її ад-
герента, якийхочес прогайнування май-
на Інституту та робить уряд і держав-
ний скандал відповідальними за цілість
майна і всякі шлони по думці основ кон-
ституції“.

Осье події, що змістували явню, від-
крито. Але перманентне комісародер-
жавство має свої глибокі тайни, закова-
ні в сутінках, що простигаються між
вул. Рутівського і вул. Черкавського,
між міном, де урядують „правит. комі-

сари“ і міном, де має свій осідок фон-
даційна алада.

Незалежно диверсійний „Демидіс Льво-
скі“, який прешінь фотографічно відби-
ває настрої і думки під „заказами“, згу-
вав своїм читачам всевладність „угодо-
вої староруської партії“ Льва Черкавсь-
кого. Довідалися ми з цих настроєвих
статей, що „фільмовий протектор“ Лев
Черкавський має у своїх руках Старо-
принцію „Народ. Дім“, „політичний“ та-
ж „Голос Народу“, „Рольний Союз“
і 40 філіями (за Марс!), ну і „Коопе-
ративний Союз“. А „Голос Народу“ є
органом цього могутнього „Рольн. Со-
юза“.

Ось воно як! Але одпочаємо з наші ру-
ки понад один документ, зольми піка-
ний своїм змістом. Це не ніщо інше, як
представлення заступника правит. ко-
місара „Народ. Дому“ д-ра Юл. Залія
з дати 8. серпня 1927, внесення до вос-
відства дня 9. серпня 1927. Д-р Юл. За-
лія є радником державної прокуратури,
правником, який знає, що пише.

Як же у світі цього представлення
представляється всевладність „партії“
Льва Черкавського і господаря в „Нар-
Домі“?

На самому вершні представлення та-
кожмо: „На припорушення з 6. 8. 1927.
Ч. В. Р. 9202127...“ виключно указу при-
бічної ради з 17. 6. 1927 про субвенцію
для „Рольного Союзу“ в квоті 2.300
зол. в той спосіб, що виплачено вже
1.503.20 зол., а решту в квоті 1.806.80 зол.
каса „Народ. Дому“ не може виплатити
бо не має грошей. Ті гроші йдуть на
„Голос Народу“, орган „Рольн. Союзу“.
Під кінець д-р Залія додає, що в червні
виплачено ще редакторам „Голоса На-
рода“ 500 зол. і на другі тієї газети 200.80
зол., разом 800.80 зол. Отже припоруче-
на залеглість зменшилася до 856 зол.

Читаємо про „припорушення“ в очам
своїм не віримо. Хто припорушував, на
якій основі, з якої причини? Подімо
а представлення число внаслідок всі оум-
ніви. Ось де міститься всевладність
„партії“ Черкавського.

Але йдм далі слідями представлення
д-ра Юл. Залія, який в характері заст.
правит. комісара просить восьвідство, що-
би зажадала „Кооперативного“ чи
„Рольн. Союзу“ в справі виплати дота-
ції признати безпредметним, а монай-
маше недостойним (напизвоити), бо
„Нар. Дім“ з криміном для своїх стату-
тарних цілей, навіть з порушенням сво-
го основного майна поносить кошти дру-
го „Голоса Народу“, хоч не має до того
ніякого обов'язку.

Згідно зі звітами з 19. 4. і 28. 6. впа-
до на „Рольний Союз“ з фондів „Нар-
Дому“ 80.714 зол., остачею 1.503.20 та
800.80, разом 23.078 золотих, а крім того
дається „Гол. Народу“ львівські за сміш-
но малі комісії.

Ювілейна Академія

Т-ва українських студентів техніки
„ОСНОВА“ у Львові
відбудеться з приходу його 30-ліття
в неділю 11. ц. н.
у великій залі Муз. Т-ва ім. Лисенка.
Програма різноманітна. Вступ за добро-
вільними датами на будоку
„Дому Українського Техніка“.
Початок точно в год. 11. передполуднем.

Весь дохід з майна „Народ. Дому“
йде на „Голос Народу“, а будинки „Нар-
Дому“ розпадаються в рушину. Вони
находяться в страшному стані, а „Нар-
Дім“ з огляду на „припорушення“ не
має грошей, щоб їх довести до сяго-
того стану.

Комісар і члени прибічної ради зая-
вили рапорт „Гол. Народу“ Ябловсько-
му, що „Народ. Дім“ не може довше за-
тримати татару того „політичного“ та-
ж „Голос Народу“, щоб старався
поставити татара на власні ноги. Але
без успіху. Крім друку „Гол. Народу“
„Народ. Дім“ мусить оплачувати ве-
ликий тож зовсім зайвий редакційний
персонал. А коли газета не має цілих
доходів, коли вона не в силі адержувати
півніть редакції, то з чий пілі „Народ.
Дім“ видає гроші на моргані інтерес і
не діється тоді, коли „Нар. Дім“ не має
покріття на найпочетніші власні запла-
ти як за заплачу за роботи інж. Ка-
плонського вольної квоти 3.800.82 зол.
інж. Поканському за реконструкцію ка-
міалі при вул. Зибіжівська (палатова)
магістратом) квоти 1.082, на покріття
внесли у сумі 17.800 зол., податковий за-
легостей в сумі 4.000 зол. і т. д.

Для рятівники „Народ. Дому“ перел
памінукою катастрофою треба обмежи-
тися до консервації в адміністрації на-
стку та негайно приступити до напро-
ви будинків. Виплати за газету треба
зменшити до 1.000 зол. місячно (замість
дотеперішніх 2.000 зол.), а решту нехай
старався придбати сама редакція.

Вінні д-р Юл. Залія просить восьвід-
ство, щоб воно як фондацийна алада
контролювала мастковий стан „Нар-
Дому“ і видає заарядження для охоро-
ни майна цієї установи перел паміну-
чок руїною.

Представлення тодішнього (з серпня
п. р.) правит. комісара „Нар. Дому“ на-
глядно доказує, що комісародержавство
в найстарішій національній установі є
зв'язане з чинитибами, з грошевиими за-
тратами в корніть „угодової старорусь-
кої партії“ Льва Черкавського. Отже
фондаційна алада яка повинна стояти
на сторожі майна чисто культурної у-
станови, спричиняє повертання його на
політичні цілі, на партійнішню провід-
світля асопереч статутарним завданням
фондації.

Проти того почали демонструвати са-
мі члени прибічної ради правит. коміса-
ра, а коли це не мало ніякого успіху, д-р
Юл. Залія аргументував згідності членів
приб. ради і заст. правит. комісара
Шоко робить тоді восьвідство в характе-
рі фондацийної алади. Воно на місце д-ра
Юл. Залія іменує двоох алтернатів з гру-
ди Черкавського, а коли проти того ре-
монструє правит. комісар Я. Вербиць-
кий, його зпочатку заспокоюють, а опі-
сля азижують до реанімації Дир. Вер-
бицький не хоче аргументувати. Тоді до-
годо уседають по всім бюрократичним фор-
мам, а на його місце покликають праву-
ру Черкавського — Мих. Бачинсько-
го. Таким чином майже „Нар. Дому“ о-
пийкотів всеціло під опікуваннєм кри-
лом Льва Черкавського. Доходи „Нар-
Дому“ є ласки фондацийної алади бу-
дуть знову повертані на підземну шна-

ку "Голос Народу", а будинки "Нар. До-
му" будуть далі руйнуватися.

Так виглядає правдивість у нас, так
економічною стороною цієї правдо-
сти майже українського народу. За-
мість культурних цілей, для яких при-
значено майже, повертається його на
економічність всіх "фільмових ліна-
рів". Це — можна сказати — вершок
правдистів. Уряд надало відібрав суб-
венцію польському "Малопольському
Т-ву різнитому", офісній варшавському
"Центральному Т-ву різнитому", що є
в руках єврейських, мовляв тому, що
вони повертають ті субвенції на полі-
тичні цілі. Але одночасно уряд, бо —
як твердить п. Пісарський і навіть во-
дока Борковський — аміна на станов-
ній комісії з ділом Варшави, — але по-
середньо постійні субвенції "угорської
староруської партії". І робить це той
самий уряд, що з приворотом ставити-
ся до політики і веде безпощадну бо-
ротьбу з партійництвом. До того ж суб-
венції групі Черкавського має уряд не
зі своїх диспозиційних фондів, лише з
потоми майна українського народу.

ЗАМІТКИ І ВІДГУКИ.

БОРотьба проти непольських народів і "товаришів з нац. меншостей".

Виборча доба — це час народжу-
вання всяких програм нових і від-
свіжування старих, давно зложених
до партійних архівів. В потоці тих
програм велику роль на українських
землях гратиме національна програ-
ма, особливо для тих польських пар-
тій, що будуть розвиватися за укра-
їнськими голосами.

У зв'язку з виборами виступають
зі своєю оклепаною національною
програмою "боєві" пепесівці. Для
розяснення меншостей, для німців і
жидів висунули вони щось, що є
"на межі національно-культурної ав-
тономії", а територіальним "меншо-
стям" підносять вони "в дарунок"
територіальну автономію. Правда, з
білорусами прикра справа. З огляду
на більшу плавність, більше розбит-
тя і менший ступінь національного
відрощення білоруського елемен-
ту. Але може описати якось те пи-
тання сконкретизується.

В національній справі пепесівці,

які голосували в 1924 р. за відомими
законними законами, не можуть собі
нічого закинути. Вони звертають за-
киди тільки на адресу "потрапавших
урядів", що ті не вели свідомої цілі
і консеквентної національної полі-
тики.

Але всі ці тиради є вступом до
чого іншого, до того, щоб випо-
внити неаблагану боротьбу виборчо-
му блоку непольських народів.

"З "близьким меншостей", якщо він о-
статочно повстане, будемо в боротьбі. За-
всім не маємо націоналізму німецько-
го, українського чи жидівського крам-
пача від польського. Поборювати блок можна
лише протиставленням йому виразної і до-
адавної можливої програми. Тут раху-
ємо на поміч наших товаришів, що репре-
зентують робітничий і робітничо-селян-
ський рух тав. націоналістичних меншостей".

Не дивує нас, що такі яскраві
польські націоналісти, підмальовані
на соціал-патріотичний колір, не ли-
ше виповідають боротьбу пригніче-
ним і поневоленням народам під фір-
мою боротьби "з націоналізмом ні-
мецьким, українським чи жидів-
ським", але дивує нас, що вони ра-
хують в тієї боротьбі "на поміч то-
варишів з тав. нац. меншостей". Хоч
хто знає: може вони мають і рацію.
Ось "Народний Комітет Холмщини
і Підляшя" (себ-то П. Васинчук) мі-
стить в своєму органі ("Селян-
ський Шлях") комунікат, що він не
брав участі в творенні блоку "у-
країнських національних угруповань"
з буржуазними партіями нац. мен-
шостей. По суті комунікат "Нар.
Комітету Холмщини і Підляшя" від-
повідає дійсності, але кому потріб-
ний і для кого призначений, до ко-
го адресований цей пітійський кому-
нікат? Тут не йде про участь в тво-
ренні блоку, тільки про участь в
самому блоку, а П відповідно до
своєї змінливості настроїв кладе по-
стійно пос. Вас. під знак запиту. І
не диво, що з таких комунікатів ви-
тягає розперезана морально "сана-
ція" такі висновки, що — мовляв —
"українці з Підляшя і Холмщини не
приступають до блоку нац. меншо-
стей". На протязі довгих літ чули
ми постійно, що на Холмщині й Під-
ляшші ніяких українців нема, що то
виключно польська країна. Але вони
є тоді, як не приступають до блоку.

І з тієї нагоди довідуємося, що той
"Нар. Комітет Холмщини і Підляшя"
є навіть могутньою організацією, бо
до нього входять Сел. Союз (Павло
Васинчук), Українське Господарське
Об'єднання (Антін Васильчук) та
"линка українських організацій куль-
турних і економічних".

Таку саму пітійську цюнобабку
заграють і соціаліст-радикали, за-
значаючи в приватних розмовах,
що вони принципово годяться на
блок, а офіційно підкреслюють свої
сумніви, нерішучість, хиткість і ро-
збіжність думок та висунувають менше
й більше гумористичні застере-
ження.

Коли так далі піде, то пепесівці з
повним правом можуть рахувати
"на поміч товаришів з нац. меншо-
стей" в боротьбі з непольськими на-
родами. І не лише пепесівці, але й
польська реакція, і п'ястівсько-шові-
ністична куркульня, і розперезана
"санація".

Для Рідної Школи.

Ще один проєкт допомоги Рідній Школі.

(Стаття надіслана)

Останніми часами раз-у-раз появля-
ються статті про те, якби прийти в до-
помогу Рідній Школі, бо саме тепер на-
ходиться вона в дуже критичному поло-
женні. Це спонукало і мене взятися за цю
справу голою. Я виходжу з цього засто-
влення, що будувати підле існування
Рідної Школи виключно лиш на збір-
ках, на тій жебраний, цілком мильне.
Головно тепер, коли ми бачимо, що ці
збори чимраз більше недописують, тре-
ба когось оглянутися за іншими спо-
собами допомоги Рідній Школі. Рідна
Школа повинна виступати сама до зароб-
кування на своє удержання, а збори
повинні служити лише як підмога в цій
праці. В який спосіб це зробити? На
моє думку до цього повинні (чи можуть)
послужити отіє роду заробкувань: 1)
Сіть крамниць Рідної Школи. 2) Госпо-
дарські підприємства. 3) Фабричні під-
приємства. Щодо крамниць, то узявмо
собі цю справу так: кожний повіт дістає
доручення і завяз заснувати сітьки і
сітьки крамниць Рідної Школи (ріжних
випілок). Крамниці мають бути у роді
кооператива. В кожному місті, містечку, а
навіть селі має повстати кооператива

Рідної Школи. Вел евідом громадяни і
наші установи дають у ділі спожив і жод-
а тим, що цей рід кооператива став за-
спістю Рідної Школи, вел доходи дають
на Рідну Школу. При кожній П. С. К.
уздирнується окремого ревизора, чи ди-
ректора, котрий має би на підле безсу-
тально контролювати поодинокі крамни-
ці в даному повіті, грошеві і ділом пар-
тратації і звіти до Р. Шк. і П. С. К. Ду-
маю, що при деякій агітації і праці на-
досколько легко зібрати одноразові дані
на у ділі, а при цілій, великій сіті та-
ких крамниць і при часній та зміній
праці були б певні гарні прибутки.

Господарські підприємства. Невла-
но читав я агаду про організацію тор-
говлі яйцями. Отже до цієї треба на-
взятися. — Щоби господарство, навіть не
знати яка ідейна, відкалала всі яйця
від одної курки на Р. Шк. цілком ро-
мля, малі налія. Я думаю, треба взятися
самому до курного господарства на
більшій роємір. Така курча форма ви-
магає, не багато владу, а користи мо-
же дати дуже великі. Треба перешкоди
плоскі під будинки і подвіря, лівілка
людей служб, одного управителя і бо-
гато яєць. На не треба розвинути оди-
норазову енергійну збіркову акцію з гро-
шак і яйцях. Думаю, що багато госпо-
дарств радо дасть один раз кілька яєць,
а народ певно не пожаліє і гроша, коли
побачить, що беруться в нас до праці.
В першій мірі продукувалося там ку-
ричі яйця, а даліше можна би годувати
і расові кури, гуси, качки, тощо. До це-
го потрібна ідейна і часного спеці-
аліста, розуміється платного, котрий міг-
би провадити це і друге господарське
підприємство, а саме голілою кріпкі.

Важко, яка маса тепер кріпачів фу-
тер, а певно всі сирі на пі футра спро-
ваджується з Німеччини. Чому не мо-
ла би Р. Шк. заснувати і такої тріацій
фарми, а може відразу і гарбарню і фар-
барню? Думаю, що і не хліаце госпо-
дарство вимагає дуже мало владу, а
одна і той самий спеціаліст з деякою
обслугою міг би провадити ці оба роди
господарства. Певно, що є деякі трудно-
щі і перешкоди при заснуванні та ве-
денні цих господарств, але дов їх нема.

Фабричні підприємства. Важко, що у
нас фабрики ростуть, як гриби по полі,
чомуж і Р. Шк. не могла взятися до
них. Розуміється мусіло ми брати під
увагу лиш такі підприємства, котрі ви-
магали б найменше владу. На моє дум-

М. ВОЗНЯК.

Сумнівна пісенна традиція про повстання Мартіна Пушкаря.

Повстання Мартіна Пушкаря в
травні 1658 р. проти гетьмана Ви-
товського мало свою причину в то-
му, що подражний в своїй амбіції
Пушкар бажав зайняти його місце.
Пісенній традиції про повстання
Мартіна Пушкаря присвятив д-р В.
Щурат окрему статтю п. н. "Пісня
про повстання Мартіна Пушкаря"
в СХХІХ. т. "Записки Наукового То-
варства ім. Шевченка" у Львові
(стор. 95—105). Оповіді про сам
момент на підставі статті Дениса
Коренця в "Науковому Збірнику
присвяченому проф. Михайлові Гру-
шевському", стверджував далі д-р
В. Щурат ось що: "Слідів його в на-
родній традиції досі в нашій науко-
вій літературі не вказувалося. А пре-
цінь в одній давній польській, ни-
ні зовсім призабутій, альманасі бу-
ла надрукована ціла пісня про битву
під Голтвом. Той альманасх п. з.
Bukiet Literacki, виданий Л. Вишен-
дольським 1851 р. в Варшаві. Зга-
дана пісня надрукована в ній при
невеличкій статті Л. Вишендоль-
ського п. з. Bitwa pod Goltwą roku
1657—58 (ст. 226—229)". (Записки,
т. 129, стор. 97).

Хід даліших думок вимагає, щоб
тут познайомити читачів із текстом
пісні, яку відкрив д-р Щурат. Пода-
ючи її тут, доповнюю її уступами,
які не були відомі відкривцям, і ці
уступи зазначаю відмінним шриф-
том. Ось ця пісня:

Не дивь, не дивь Виговський гетьман
До Польщі сучий
У самого зорка тисим
Як ми в латі влі.

Ой, куди то пресує Виговський
Латі влі?
Ой, влі влі латі
Супротив козаків.

Ой, влі влі латі
Супротив Пушкарів.
Що стоїть він аз віру православу
Та аз білого царя.

— Ой, царю, білий царю,
Вржи з тобою шибати;
Ой, будете, царю те Мартіна Пушкарю,
Знати, як мене промовляти.

Ой, будете знати, як мене промовляти,
Як Україну до себе вліати;
Що будете знати,
Як по лісах уганяти. —

То Виговський гетьман
До Польща дорогу вертає,
Повертаючи дороженьку,
По Голті станом стає;
А ставши собі станом,
Пушкарі одлиає:

— Мартіно, Мартіно,
Сучий ти сине,
Літ ізо мною медгорілку пити,
Козаків лічити.

Которі голілий,
Ті до мене перейдуть;
Которі ладаті,
Ті ізо мною битися влітуть. —

Ой, надійшов Пушкар Мартіно
По селі біл стає;
З гармат та з рушниць по гетьману
Стріляти почав.

— Ой, Мартіно, Мартіно, сучий ти сине,
Що ти надумав, загалав,
Що Виговського гетьмана
Рухати почав!

Що в тебе, сучий сине
Латіш латіш,
А в мене в латі в розані
Я татарська одя.

Аку, пане Стефане,
Як ти себе маєш?
Тя коні маєш, гармати маєш, —
Чом Пушкар не остушає? —

— Я-ж би його враз остушав,
Та йому білий цар помагає,
А в мене що в коней в гармат,
Що в вірної душі немає. —

— Аку, пане Трофіме,
Як ти себе маєш?
Тя-ж війська хороше в вірну душу
маєш, —
Чом Пушкар не остушає? —

— Я-ж би його враз остушав,
Та йому білий цар помагає,
А в мене що війська, що в коней,
Що в вірної душі немає. —

Отто Пушкар по бореі по Голті
На коню виступав,
По гетьмана Виговського
Такі слова промовляв:

— Ой, пане гетьмане,
Що-ж ти думаєш, гадаєш,
Що мене своїм військом
Та не остушає? —

То Виговський мовляв по,
Водоселі скуба,
Що він вельбоща чує,
Велоселі собі має

Тоді-то став Пушкарієм
На латі виступав
Стали латі середом — передом
Вити побивав.

То Виговський на коня сідав,
У Чигрин дуброву влівав,
Самого Стефана Омадленія
На Голті вставляв

А той пан Стефан
Добре думав, гадав,
Мартіно Пушкарю омилав,
Такі слова промовляв:

— Прийми мене до себе!
Буду тобі вірно служити,
Буду віру православу ширити,
Царя білого чити. —

То Виговський на коня сідав,
У Січ Темницьку влівав
Самого одного Трофіма Орому
На Голті вставляв

А той пан Трофім
Добре думав, гадав,
Мартіно Пушкарю омилав,
Такі слова промовляв.

— Прийми мене до себе!
Буду тобі вірно служити,
Буду віру православу ширити,
Царя білого чити. —

То тоді добре Пушкар знав,
Що білого царя виступав
Що латі розбивав, Виговського
пробивав.

Сам у мірі став

Щоб покінчити з наводженням пі-
сенного матеріалу, наводжу з того
самого джерела, з якого подані до-
повнення в наведеному тексті, й ін-
шу пісню про Пушкаря, якої не пе-
редрукувало польське видавництво,
не даючи тим самим можливості для
якогось українського відкриття. Ось
ця невеличка пісня:

Тече річка невеличка,
Вороском промивається;
Про ту річку невеличку
Старі діти знають

Виліт про ту річку
Пісню співають;
Любасть про ту річку
Я думаю гадати

Думаймо, ти думо,
Що ставало сумно;
Думаймо, ти думо,
Не ставало б сумно.

З друкарні Видавничої Спідки "Ціло". Львів. Ринок 4, 10